

EGZ. 1 2 3 4

PRZEDSIĘBIORSTWO PROJEKTOWO-USŁUGOWE
KST WIESŁAW BRYKAŁA
09-401 PŁOCK, UL. OKOPOWA 26/1
tel. 512 158 601
e-mail: kosztorys@onet.pl www.kstprojekt.pl
REGON 140218650 NIP 774-241-81-29

PROJEKTOWANIE

NADZORY

PRZEGLĄDY

INWESTOR:

GMINA MIASTO PŁOCK
PŁOCK, STARY RYNEK 1

**SPECYFIKACJA TECHNICZNA WYKONANIA I ODBIORU ROBÓT
BUDOWLANYCH REMONTU BLOKU ŻYWIENIOWEGO
W MIEJSKIM PRZEDSZKOLU NR 12 W PŁOCKU
PŁOCK, UL. MISJONARSKA 12, DZ. NR 868
JEDN. EWID.: PŁOCK, OBRĘB: 0008- ŚRÓDMIEŚCIE, KAT. OB. BUD.: IX**

NR PROJEKTU: P30322

JEDNOSTKA PROJEKTOWA:

PPU KST WIESŁAW BRYKAŁA
09-401 PŁOCK, UL. OKOPOWA 26/1
tel. 512 158 601

branża instalacji elektrycznych

mgr inż. Tomasz Kosztowny upr. nr MAZ/0225/PWBE/18

mgr inż. Tomasz Krzysztof Kosztowny
Uprawnienia budowlane do projektowania
i kierowania robotami budowlanymi
bez ograniczeń w specjalności instalacyjnej
w zakresie sieci, instalacji i urządzeń
elektrycznych i elektroenergetycznych
nr ewid.: MAZ/0225/PWBE/18

.....
(pieczęć i podpis)

10.11.2022

Spis treści

1.	Wstęp	4
1.1.	Przedmiot opracowania	4
2.	Część ogólna	4
2.1.	Przedmiot ST	4
2.2.	Zakres stosowania ST	4
2.3.	Zgodność robót z dokumentacją projektową i ST	4
2.4.	Ogólne wymagania dotyczące robót	5
3.	Wymagania dotyczące właściwości wyrobów budowlanych	5
3.1.	Rozdzielnica niskiego napięcia	5
3.2.	Instalacja zasilania, gniazd wtykowych odbiorników stałych, urządzeń sanitarnych, trasy kablowe.	6
3.3.	Rozdzielnice lokalne	6
3.4.	System ochrony od porażeń	7
3.5.	Ochrona przepięciowa	7
3.6.	Instalacja oświetlenia wewnętrznego	7
3.6.1.	Oświetlenie wewnętrzne podstawowe	7
3.6.2.	Oświetlenie awaryjne	7
3.7.	Uziemienia i połączenia wyrównawczych.	7
4.	Wymagania dotyczące sprzętu i maszyn do wykonywania robót budowlanych	8
5.	Materiały	8
5.1.	Wymagania jakościowe	8
5.2.	Odbiór materiałów na budowie	9
5.3.	Składowanie materiałów	9
5.4.	Wymagania dotyczące środków transportowych	9
5.5.	Przewody i kable	9
5.6.	Prowadzenie kabli i przewodów	9
5.7.	Osprzęt elektryczny	9
5.8.	Tablice i rozdzielnice	10
5.9.	Oprawy oświetleniowe wewnętrzne	10
5.10.	Obwody oświetleniowe i gniazdowe	10
5.11.	Osprzęt instalacyjny	11
5.12.	Drabinki i koryta kablowe	11
5.13.	Instalacja uziemieniowa	11
5.14.	Oświetlenie awaryjne	11
5.15.	Ochrona przeciwprzepięciowa	11
5.16.	Uziemienie i przewody wyrównawcze	12
6.	Wymagania dotyczące właściwości wykonania robót budowlanych	12
6.1.	Dokumentacja powykonawcza	12
6.2.	Rozdzielnice i tablice rozdzielcze, szyny i osprzęt	12
6.3.	Instalacja uziemiająca	13
6.4.	Montaż	13
6.4.1.	Montaż rozdzielnic i urządzeń elektroenergetycznych	13
6.4.2.	Montaż instalacji.	14
6.4.3.	Instalacje odbiorcze wewnętrzne sposób układania	15

6.4.4.	Połączenia elektryczne przewodów.....	17
6.4.5.	Prace spawalnicze.....	18
6.4.6.	Montaż urządzeń rozdzielczych, oszynowania i osprzętu.....	18
6.4.7.	Instalacje oświetleniowe.....	18
6.4.8.	Instalacje w wykonaniu szczelnym	19
6.4.9.	Montaż sprzętu i osprzętu	19
6.4.10.	Instalacja ochrony od porażień.....	20
6.4.11.	Instalacja odgromowa	20
6.4.12.	Ekwipotencjalizacja	21
6.4.13.	Ochrona przed przepięciami atmosferycznymi i łączeniowymi	21
7.	Kontrola, badania i odbiór wyrobów i robót budowlanych	22
7.1.	Kontrola jakości robót	22
7.2.	Czynności przed przystąpieniem do robót	22
7.3.	Instalacja elektryczna wewnętrzna	22
7.4.	Badania po wykonaniu robót.....	23
7.5.	Rodzaje odbiorów robót.....	23
7.6.	Prowadzenie robót i odbiór robót zanikających, ulegających zakryciu.....	24
8.	Wymagania dotyczące przedmiaru i obmiaru robót	24
9.	Odbiór robót budowlanych	24
9.1.	Ustalenia ogólne dotyczące odbioru robót	24
9.2.	Sprawdzenie kompletności wykonanych prac	24
9.3.	Wykaz dokumentów inwentarzowych	25
9.4.	Dokumenty dotyczące eksploatacji i konserwacji	25
9.5.	Pomiary kontrolne.....	26
9.6.	Badania odbiorcze instalacji elektrycznych	26
9.7.	Warunki przekazania instalacji elektrycznych do eksploatacji	28
10.	Rozliczenie robót	29
11.	Dokumenty odniesienia.....	29

1. Wstęp

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest specyfikacja techniczna wykonania i odbioru robót z zakresu branży elektrycznej dla zadania „REMONTU BLOKU ŻYWIENIOWEGO MIEJSKIEGO PRZEDSZKOLA NR 12 W PŁOCKU”

W zakres opracowania wchodzi następujące instalacje:

- Zabudowanie tablic elektrycznych,
- Instalacja gniazd wtykowych i zasilania odbiorników,
- Instalacja oświetlenia wewnętrznego (oświetlenie podstawowe i oświetlenie awaryjne),
- Instalacja ochrony od porażeń,
- Instalacja uziemienia i połączeń wyrównawczych,
- Zasilanie urządzeń technologii kuchni, wentylacyjnych i sanitarnych oraz pozostałych urządzeń,

2. Część ogólna

2.1. Przedmiot ST

Przedmiotem niniejszej Specyfikacji Technicznej są wymagania dotyczące wykonania i odbioru instalacji elektrycznej dla zamówienia: „REMONTU BLOKU ŻYWIENIOWEGO MIEJSKIEGO PRZEDSZKOLA NR 12 W PŁOCKU”

2.2. Zakres stosowania ST

Specyfikacja Techniczna jest stosowana jako dokument przetargowy i kontraktowy przy zleceniu i realizacji robót wymienionych w punkcie 1.1.

2.3. Zgodność robót z dokumentacją projektową i ST

Dokumentacja projektowa, ST oraz pozostałe załączone dokumenty przekazane Wykonawcy przez Zamawiającego stanowią część umowy, a wymagania zawarte w każdym z nich są obowiązujące dla Wykonawcy. Wykonawca nie może wykorzystywać błędów lub przeoczeń w poszczególnych dokumentach, a o ich wykryciu powinien natychmiast zawiadomić Zamawiającego, który podejmie decyzję o wprowadzeniu odpowiednich zmian i poprawek. Dane określone w dokumentacji projektowej i ST będą uważane za wartości docelowe, od których dopuszczalne są uzasadnione odstępstwa w ramach określonego przedziału tolerancji, akceptowane przez Zamawiającego. Dokument ten powinien być rozpatrywany wraz z pozostałymi częściami dokumentacji. Jakkolwiek zestawienie ilościowe zawarte w dokumentacji projektowej nie zwalnia Wykonawcy z obowiązku weryfikacji liczby urządzeń, instalacji, materiałów na podstawie opisów rysunków oraz innych dokumentów stanowiących integralną całość projektu instalacji elektrycznych. Wykonawca powinien potwierdzić parametry urządzeń przed zamówieniem ich na budowę.

2.4. Ogólne wymagania dotyczące robót

Kierownik robót jest odpowiedzialny za wykonanie robót zgodnie z dokumentacją projektową, specyfikacją wykonania i odbioru, Polskimi Normami, Warunkami technicznymi wykonania i odbioru oraz poleceniami nadzoru Inwestorskiego i autorskiego zgodnie z art.22, 23, 28 ustawy Prawo Budowlane. Rysunki warsztatowe i montażowe Wykonawca wykona we własnym zakresie.

Ze względu na skomplikowany i obszerny zakres robót elektrycznych na istniejącym budynku przez cały czas trwania robót elektrycznych wymagana jest obecność na budowie w pełnym wymiarze godzin zespołu składającego się z: kierownika robót elektrycznych z uprawnieniami w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych do kierowania robotami bez ograniczeń oraz inżyniera budowy branży elektrycznej absolwenta studiów wyższych kierunku elektrotechnika pełniących nadzór nad robotami oraz koordynujących prace. Wszyscy pracownicy wykonujący prace eksploatacyjne przy robotach elektrycznych i niskoprądowych muszą posiadać aktualne świadectwa kwalifikacyjne „E” SEP w zakresie obsługi, konserwacji, remontów montażu, kontrolno-pomiarowym obejmującym urządzenia, instalacje i sieci elektroenergetyczne wytwarzające, przetwarzające i zużywające energię elektryczną:

- urządzenia, instalacje i sieci elektroenergetyczne o napięciu nie wyższym niż 1 kV;
- aparatura kontrolno-pomiarowa oraz urządzenia i instalacje automatycznej regulacji, sterowania i zabezpieczeń urządzeń i instalacji wymienionych w pkt powyżej.

Wszyscy pracownicy wykonujący prace przy nadzorze robót elektrycznych i niskoprądowych muszą posiadać aktualne świadectwa kwalifikacyjne „D” SEP w zakresie obsługi, konserwacji, remontów montażu, kontrolno-pomiarowym obejmującym urządzenia, instalacje i sieci elektroenergetyczne wytwarzające, przetwarzające i zużywające energię elektryczną:

- urządzenia, instalacje i sieci elektroenergetyczne o napięciu nie wyższym niż 1 kV;
- aparatura kontrolno-pomiarowa oraz urządzenia i instalacje automatycznej regulacji, sterowania i zabezpieczeń urządzeń i instalacji wymienionych w pkt powyżej.

3. Wymagania dotyczące właściwości wyrobów budowlanych

3.1. Rozdzielnica niskiego napięcia

Rozdzielnica niskiego napięcia musi spełniać wymagania zawarte w normach PN-EN61439 Rozdzielnice i sterownice niskonapięciowe – część 1: postanowienia ogólne oraz PN-EN61439 i sterownice niskonapięciowe – część 2: Rozdzielnice i sterownice do rozdziału energii elektrycznej oraz innych obowiązujących norm i przepisów. Rozdzielnica powinny posiadać dostosowany do warunków pomieszczenia, w którym będzie zainstalowana. Rozdzielnica będzie wykonana jako szafa metalowa lub z tworzywa o budowie modułowej na napięcie znamionowe 400V i wytrzymałości zwarciowej minimum 50kA z podejściem kablami od góry lub od dołu. Wymagane spełnienie kryteriów nałożonych przez normę IEC 61641 dotyczące wewnętrznej odporności na występowanie zwarć łukowych.

Szyny główne będą wykonane z miedzi. Parametry znamionowe szyn podano na schemacie.

Konstrukcja rozdzielnic musi uniemożliwiać dotknięcie ręką szyn podczas prac manewrowych i obsługowych.

Dostarczenie, montaż, instalacja uruchomienie, podłączenie kabli, testy, pomiary kontrolne związane z instalacją rozdzielnic głównej niskiego napięcia znajdują się w zakresie wykonawcy.

3.2. Instalacja zasilania, gniazd wtykowych odbiorników stałych, urządzeń sanitarnych, trasy kablowe.

Instalację sieci odbiorczej wykonać kablami i przewodami o przekrojach dostosowanych do mocy zasilanych odbiorów. Kable na WLZ przystosowane do napięcia 0,6/1kV.

Przewody będą układane na korytkach kablowych w przestrzeni sufitu podwieszono, podtynkowo oraz wtykowo.

Korytka kablowe na kable instalacji elektrycznych i teletechnicznych będą mocowane do stropu lub ścian. Przy rozprowadzeniu instalacji elektrycznych i teletechnicznych musi być spełniona zasada separacji tych instalacji zgodnie z polskimi Normami.

Kable mocować przy użyciu opasek kablowych, kable pożarowe mocować za pomocą certyfikowanych uchwytów.

Wykonawca jest zobowiązany przewidzieć wszelkie niezbędne elementy mocujące i wsporcze, aby zainstalować koryta, drabiny kablowe oraz rurki.

Przed dostarczeniem koryt i drabinek kablowych na budowę, Wykonawca przedstawi Inżynierowi do zatwierdzenia dokładne dane techniczne dotyczące elementów, które mają być dostarczone i zamontowane na budowie. Prace montażowe będą mogły być podjęte przez Wykonawcę po uzyskaniu akceptacji Inżyniera.

W pomieszczeniach technicznych instalację wykonać jako natynkową w rurkach ochronnych PVC. W pozostałych pomieszczeniach instalację wykonać jako podtynkową. Stopień ochrony IP osprzętu musi zostać dobrany do charakteru pomieszczenia, w którym będzie zainstalowany.

Kable, prowadzone w przestrzeni sufitu podwieszono lub podłogi podniesionej, które są wykorzystywane do wentylacji, muszą mieć izolację z materiałów niepalnych lub być prowadzone w obudowie pożarowej EI30.

Przejścia instalacyjne przez ściany i stropy stanowiące elementy oddzielenia przeciwpożarowego oraz przejścia przez pozostałe ściany i stropy o średnicy większej niż 4cm dla których wymagana jest klasa odporności ogniowej co najmniej EI60 należy wykonać w postaci przepustów o klasie odporności ogniowej przenikane elementu przy wykorzystaniu rozwiązań systemowych

3.3. Rozdzielnice lokalne

Tablice i rozdzielnice lokalne będą zasilaty lokalne odbiory elektryczne. Tablice będą zainstalowane w wyznaczonych pomieszczeniach. Rozdzielnice będą konstrukcji modułowej ze stopniem ochrony IP osprzętu dobranym do charakteru pomieszczenia, w którym będą zainstalowane. W każdej rozdzielnic lokalnej będą znajdowały się szyny rozdzielcze wykonane z miedzi i dobrane odpowiednio do obciążenia. Każda z rozdzielnic będzie wyposażona w drzwi. Stopień ochrony IP powinien być dobrany do charakteru pomieszczenia. Rozdzielnice instalowane w pomieszczeniach elektrycznych powinny posiadać stopień ochrony IP co najmniej 3X.

Wszystkie obwody zbiorczo zabezpieczyć ochronnikami o odpowiedniej klasie, zarówno w rozdzielnic głównej nn oraz rozdzielnicach lokalnych.

Przed dostarczeniem tablic i rozdzielnic na budowę, Wykonawca przedstawi Inżynierowi do zatwierdzenia dokładne dane techniczne dotyczące tablic i rozdzielnic które mają być dostarczone i zamontowane na budowie. Prace montażowe będą mogły być podjęte przez Wykonawcę po uzyskaniu akceptacji Inżyniera. Lokalizację rozdzielnic i tablic lokalnych oraz główne trasy kablowe pokazano na załączonych rysunkach.

3.4. System ochrony od porażeń

Sieć rozdzielcza i instalacja odbiorcza w budynku wykonana zostanie w systemie TN-S. W obwodach odbiorczych przewidziano zastosowanie wyłączników różnicowoprądowych. Przewidziano wykonanie lokalnych połączeń wyrównawczych.

3.5. Ochrona przepięciowa

W rozdzielnicach NN zainstalowane zostaną ochronniki przepięciowe zgodne z projektem technicznej w celu ograniczenia przepięć.

3.6. Instalacja oświetlenia wewnętrznego.

3.6.1. Oświetlenie wewnętrzne podstawowe

Oświetlenie wewnętrzne podstawowe musi spełniać wymagania normy PN-EN 12464-1.

Rozmieszczenie opraw przedstawiono na rzutach. Wszystkie oprawy muszą spełniać normy odnośnie bezpieczeństwa i zdrowia oraz będą wyposażone w stateczniki elektroniczne. Stopień ochrony IP opraw musi być dobrany do charakteru pomieszczenia.

Dostawa opraw i akcesoriów, montaż, ustawienie sterowania, instalacja, uruchomienie, podłączenie kabli, a także testy i pomiary kontrolne związane z instalacją oświetlenia podstawowego wewnątrz budynku znajdują się w zakresie wykonawcy.

3.6.2. Oświetlenie awaryjne

Przewidziano dedykowane oprawy oświetlenia awaryjnego przeznaczone do pracy „na ciemno” na potrzeby oświetlenia ewakuacyjnego.

W holach, korytarzach, przejściach zostaną zainstalowane oprawy kierunkowe, przeznaczone do „pracy na jasno”, zgodnie z wymaganiami ogólnymi.

Zastosowany system musi być zgodny z normami PN-EN 50172.

3.7. Uziemienia i połączenia wyrównawczych.

Od lokalnych szyn wyrównawczych poprowadzić połączenia wyrównawcze do wszystkich części przewodzących dostępnych i obcych, na których może pojawić się niebezpieczny potencjał, tj. metalowych koryt kablowych, metalowej konstrukcji budynku, konstrukcji podłogi podniesionej, sufity podwieszane oraz metalowe obudowy urządzeń elektryczny montowanych na stałe, itp.

Połączenia miejscowe powinny obejmować elementy metalowe mogące wprowadzić niebezpieczny potencjał w pomieszczeniach o zwiększonym ryzyku, np. toalety, łazienki, itp.

Dla połączeń wyrównawczych głównych zastosować przewód 16mm², a dla połączeń wyrównawczych miejscowych 6mm². Wymagana rezystancja uziemienia nie powinna przekraczać 10Ω.

4. Wymagania dotyczące sprzętu i maszyn do wykonywania robót budowlanych

Wykonawca jest zobowiązany do używania jedynie takiego sprzętu, maszyn i narzędzi, które nie spowodują niekorzystnego wpływu na jakość materiałów i robót oraz będą przyjazne dla środowiska. Jakość stosowanego sprzętu, maszyn i narzędzi winna gwarantować bezpieczne, sprawne i terminowe wykonanie robót budowlanych. Wykonawca dostarczy Inwestorowi kopie dokumentów potwierdzających dopuszczenie sprzętu do użytkowania, tam, gdzie jest to wymagane przepisami.

5. Materiały

5.1. Wymagania jakościowe

Wszystkie zastosowane materiały i urządzenia muszą być nowe, najlepszej jakości, o parametrach dostosowanych do czynników zewnętrznych, których działaniu muszą być poddane, a także muszą dokładnie odpowiadać warunkom niezbędnym do prawidłowego wykonania powierzonych robót oraz poprawnego funkcjonowania całej instalacji.

Wszystkie stosowane materiały i urządzenia muszą posiadać odpowiednie deklaracje zgodności lub certyfikaty dopuszczające do stosowania ich w budownictwie zgodnie z wymogami określonymi w art. 10 ustawy z 7 lipca 1994r – prawo budowlane oraz w rozporządzeniu ministra MSWiA z dn. 31 lipca 1998r w sprawie oceny zgodności wzoru deklaracji zgodności oraz sposobu znakowania wyrobów budowlanych dopuszczonych do obrotu i powszechnego stosowania w budownictwie.

- Materiały dostarczane na budowę powinny mieć świadectwa dopuszczenia, świadectwa jakości, certyfikaty, atesty, świadectwa gwarancyjne, aprobaty techniczne
- Jeżeli istnieją jakiegokolwiek wątpliwości dotyczące przydatności lub jakości dostarczonych materiałów, powinny one zostać poddane ponownemu badaniu,
- Stosowanie materiałów zastępczych wymaga uzyskania zgody projektanta i Inspektora Nadzoru
- Materiały zaakceptowane przez inspektora nadzoru nie mogą być zamienione bez jego zgody,

Prowadzenie robót w budownictwie wymaga stosowania się do warunków i wymagań podanych w przepisach obowiązujących w zakresie budownictwa oraz uzgodnień wykonania robót z jednostkami utrzymującymi dane obiekty.

Rozpoczęcie robót elektrycznych i teletechnicznych powinno być poprzedzone zapoznaniem się z obiektem przez wykonawcę. Wykonawca powinien przewidzieć prawidłowe przygotowanie frontu robót. Odbiór frontu robót od zleceniodawcy przez wykonawcę powinien być dokonany komisyjnie z udziałem zainteresowanych stron i udokumentowany spisaniem odpowiedniego protokołu.

5.2. Odbiór materiałów na budowie

Wszystkie materiały należy dostarczyć na Plac budowy ze świadectwami jakości, atestami i kartami gwarancyjnymi. Po dostarczeniu materiały należy sprawdzić pod względem kompletności i zgodności z danymi technicznymi producenta. Powinny zostać przeprowadzone oględziny stanu materiałów (pęknięcia, ubytki, zgniecenia).

5.3. Składowanie materiałów

Materiały dostarczone na budowę powinny być składowane zgodnie z wytycznymi producenta, w zamkniętych magazynach.

5.4. Wymagania dotyczące środków transportowych

Środki i urządzenia transportowe powinny być odpowiednio przystosowane do transportu materiałów, i urządzeń niezbędnych do wykonania robót elektrycznych. Aparaturę, urządzenia, przewody i pozostały osprzęt należy ostrożnie załadowywać i zdejmować, nie narażając ich na uderzenia, ubytki lub uszkodzenia powłok lakierniczych, osłon, zamków itp.

5.5. Przewody i kable

Kable wyprowadzone z tablicy głównej przewidziano jako 3- lub 5- żyłowe, prowadzenie na korytach kablowych lub w rurkach elektroinstalacyjnych.

Przewody instalacji odbiorczej przewidziano miedziane YDY o napięciu izolacji 450/750V.

Przekrój żył powinien być dobrany w zależności od obciążenia, dopuszczalnego spadku napięcia, dopuszczalnej temperatury nagrzania kabla przez prądy robocze i zwarciowe oraz skuteczności ochrony przeciwporażeniowej.

Bębny z kablami przechowywać w miejscach zadanych, zabezpieczonych, przed opadami atmosferycznymi i bezpośrednim działaniem promieni słonecznych, na utwardzonym podłożu.

5.6. Prowadzenie kabli i przewodów

W pomieszczeniach z sufitem podwieszonym kable prowadzić na korytach kablowych lub w rurkach elektroinstalacyjnych, mocowanych do stropów lub ścian za pomocą typowych systemowych elementów. W pomieszczeniach bez sufitu podwieszonego przewody i kable prowadzić w listwach montowanych na tynku. Przejścia przewodów i kabli przez stropy i ściany oddzieleń pożarowych uszczelnić masami ochronnymi o odporności ogniowej co najmniej takiej jak odporność przegrody.

5.7. Osprzęt elektryczny

Gniazda wtyczkowe i łączniki IP22 w pomieszczeniach zwykłych oraz IP55 w pomieszczeniach wilgotnych

5.8. Tablice i rozdzielnice

Rozdzielnice nn zgodnie z normą PN-EN 60439-1-5. Napięcie izolacji rozdzielnic musi być dostosowane do największego napięcia znamionowego instalacji. Stopień ochrony rozdzielnic wewnętrznych minimum IP3X. Klasa ochronności rozdzielnic wewnętrznych I o ile nie zostało to inaczej określone w innych częściach dokumentacji.

Rozdzielnice i tablic powinny zapewniać poprawną i bezpieczną pracę instalacji i urządzeń elektrycznych w obiekcie, zaciski rozdzielnic muszą być dostosowane do przekrojów przewodów, rurek oraz uchwyty stosowanych podczas robót.

Rozdzielnice powinny być przystosowane do układu sieciowego TN-S. Przewody ochronne powinny być oznaczone kombinacją barw żółtej i zielonej.

Z rozdzielnic i tablic powinna być możliwość wprowadzenia kabli i przewodów od góry i od dołu na zaciski przyłączeniowe.

Oznakowania rozdzielnic powinny być wyraźne i kontrastowe do koloru rozdzielnic. Na rozdzielnicach umieścić oznaczenia ostrzegawcze. W kieszeni drzwiczek rozdzielnic należy umieścić aktualny schemat elektryczny.

5.9. Oprawy oświetleniowe wewnętrzne

Oprawy powinny spełniać wymagania zawarte w normie PN-EN 60598-02. Oprawy muszą zapewniać poprawną i bezpieczną eksploatację. Zapewniona powinna być właściwa ochrona od porażenia prądem elektrycznym. Nie dopuszcza się stosowania opraw wykonanych w klasie bezpieczeństwa 0. Przewody ochronne powinny być oznaczone kombinacją barw żółtej i zielonej.

Wszystkie oprawy powinny być dostosowane do warunków środowiskowych, w których zostaną zamontowane, tj. temperatury otoczenia oraz posiadać odpowiednie zabezpieczenie przed przedostawaniem się ciał stałych, pyłu i wilgoci, być zabezpieczone przed zapaleniem oraz uderzeniem.

Każda oprawa powinna być wyposażona w osprzęt dedykowany do konkretnego źródła światła. W oprawach powinny być zainstalowane źródła światła i elementy optyczne przeznaczone do charakteru pomieszczenia i wykonywanych w nim czynności. Powinna być zapewniona ochrona przeciwolśnieniowa.

5.10. Obwody oświetleniowe i gniazdowe.

Obwody zasilania oświetlenia i gniazd powinny być niezależne. Wszystkie gniazda muszą być wyposażone w styk ochronny. Wszystkie kable i przewody będą miały miedziane żyły. Dla obwodów oświetleniowych minimalny przekrój to 1,5mm², a dla obwodów gniazd minimalny przekrój to 2,5mm². Przewody zakończone gniazdem lub wypustem oświetleniowym czy siłowym powinny posiadać przewód ochronny PE.

Instalacja będzie układana w przestrzeni nad sufitem podwieszonym, w ścianach G-K, pod tynkiem ścian murowanych, na tynku w pomieszczeniach technicznych. Ciągi zbiorcze instalacji układane będą w korytkach i na drabinkach kablowych.

Stopień ochrony dla łączników w pomieszczeniach technicznych i wilgotnych minimum IP55. Do wszystkich wyłączników doprowadzić przewody minimum trzy żyłowe.

5.11. Osprzęt instalacyjny

Osprzęt instalacyjny powinien spełniać wymagania:

- PN-E-93201:1997
- PN-IEC 884-1,2,3:1996,
- PN-E-93208:1997,
- PN-E-93207:1998/Az1:1999 oraz norm zawartych w punkcie dokumenty odniesienia

Osprzęt powinien zapewniać poprawną i bezpieczną eksploatację oraz właściwą ochronę przed porażeniem prądem elektrycznym. Każde gniazdko wtyczkowe powinno być wyposażone w bolec uziemiający. Znamionowe napięcie izolacji osprzętu powinno być dostosowane do napięcia znamionowego instalacji 400V, 230V, 24V. Osprzęt powinien być dostosowany do warunków środowiskowych, w których zostanie zamontowany, tj. temperatury otoczenia oraz posiadać odpowiednie zabezpieczenie przed przedostawaniem się ciał stałych, pyłu i wilgoci, być zabezpieczone przed zapaleniem oraz uderzeniem. Osprzęt montować podtynkowo, tam, gdzie nie ma takiej możliwości natynkowo. Osprzęt musi być dostosowany do przekrojów i średnic przewodów, rurek uchwytów stosowanych podczas robót. Osprzęt służący instalacji oświetlenia awaryjnego powinien być wyraźnie oznakowany.

5.12. Drabinki i koryta kablowe

Trasy kablowe wykonywać przy użyciu systemowych drabinek i koryt kablowych wraz z systemami nośnymi, stalowych, ocynkowanych ognioowo metodą Sendzimira zgodnie z PN-EN 10142:2003.

Należy dostosować drabinki i koryta kablowe oraz konstrukcje wsporcze do ilości i ciężaru kabli i przewodów, które będą układane na danej trasie. Konstrukcje wsporcze muszą być dostosowane do sposobu montażu na obiekcie.

Listwy elektroinstalacyjne powinny być wykonane z tworzyw sztucznych z twardego PCV, nierozprzestrzeniającego płomienia, do średnich narażeń mechanicznych i właściwościach izolacyjnych spełniających wymagania PN-IEC-1084. Wielkość ich powinna być dostosowana do ilości i średnic przewodów przewidzianych dla danej trasy.

Trasy urządzeń akustycznych instalować w odległości ustalonej w wytycznych branży akustycznej, np. instalacje oświetlenia technologicznego i elektroakustycznego należy prowadzić w osobnych korytkach instalacyjnych w odległości co najmniej 1m, a na skrzyżowaniu tych instalacji zachować odległość 0,3m.

5.13. Instalacja uziemieniowa

Instalacja uziemieniowa zgodnie z regulacjami zawartymi w PN-EN 62305-1:2011, PN-EN 62305-2:2012, PN-EN 62305-3:2011, PN-EN 62305-4:2010.

5.14. Oświetlenie awaryjne

Zgodnie z punktem 3.6.2.

5.15. Ochrona przeciwprzebieciowa

Zgodnie z punktem 3.5

5.16. Uziemienie i przewody wyrównawcze

Zgodnie z punktem 3.7

6. Wymagania dotyczące właściwości wykonania robót budowlanych

Montaż oraz lokalizacja wszystkich urządzeń uzgadniać na bieżąco z architektem mającym nadzór autorski nad realizacją projektu

6.1. Dokumentacja powykonawcza

Po etapie wykonania instalacji powinna zostać sporządzona dokumentacja powykonawcza z naniesionymi zmianami w stosunku do projektu wykonawczego. Do dokumentacji powinny zostać załączone atesty urządzeń, protokoły pomiarów i sprawdzeń. Dla osób obsługujących obiekt powinien zostać przygotowany dodatkowy komplet rysunków.

Za prowadzenie robót zgodnie z umową oraz za jakość materiałów i wykonywanych robót odpowiedzialny jest Wykonawca. Następstwa jakiegokolwiek błędu spowodowanego przez Wykonawcę w wytyczeniu i wyznaczeniu robót zostaną, jeśli będzie tego wymagać Inwestor naprawione na koszt Wykonawcy.

6.2. Rozdzielnice i tablice rozdzielcze, szyny i osprzęt

Montaż aparatury i urządzeń elektrycznych przez wykonawcę może być rozpoczęty po otrzymaniu informacji od Inwestora potwierdzającej zakończenie i odbiór robót budowlanych w pomieszczeniach.

Przed zamontowaniem rozdzielnic należy sprawdzić zgodność robót elektrycznych z rozwiązaniem budowlanym, przede wszystkim zwrócić uwagę na:

- Właściwe wykonanie przepustów kablowych
- Prawidłowe wypoziomowanie ram nośnych pod rozdzielnicą

Montaż urządzeń rozdzielczych powinien być wykonany zgodnie z wytycznymi zawartymi w instrukcjach montażu tych urządzeń. Odgałęzienia od szyn głównych, mostki i podłączenia szyn do aparatów nie powinny powodować niedopuszczalnych naciągów i naprężeń. Aparaty oraz podłączenia szyn i kabli mocować za pomocą standardowych śrub z gwintem metrycznym normalnym na całej długości i z łbem sześciokątnym normalnym. Stosować przy tym podkładki zwykłe i sprężyste. Śruby, nakrętki i podkładki powinny być kadmowane lub cynkowane. Długość śrub dobrana tak, aby wystawały ponad nakrętkę na długości 2-6 zwojów.

Stosować przynajmniej po jednej śrubie z materiału niemagnetycznego w celu przerwania obwodów magnetycznych przy mocowaniu szyn w nasadkach izolatorowych.

W celu uniknięcia indukowania się prądów wirowych w metalowej obudowie wejścia kablami jednożyłowymi do metalowych rozdzielnic wykonać poprzez płytkę z materiału niemagnetycznego (aluminium, bakelit itp.)

Kable powinny być układane tak aby była możliwa ich szybka identyfikacja i łatwy dostęp do wszystkich konstrukcji podczas rozbudowy i eksploatacji.

6.3. Instalacja uziemiająca

Przewody uziemiające układać w sposób stały tak, aby były możliwe przeprowadzenie oględzin. Przewody uziemiające z taśmy należy łączyć połączeniem spawanym na zakładkę o długości co najmniej 10 cm lub zaciskiem śrubowym o dwu śrubach, o średnicy co najmniej 10 mm (gwint M10).

Połączenia i przyłączenia przewodów uziemiających należy wykonywać jako stałe. Przerwanie lub rozluźnienie tych połączeń nie powinno być możliwe bez użycia narzędzi. Połączenia metaliczne stałe można wykonywać przez spawanie.

Każda część uziemianego urządzenia, niemająca niezawodnego połączenia metalicznego z pozostałymi częściami należy połączyć z uziomem lub przewodem uziemiającym za pomocą oddzielnego przewodu, zabrania się szeregowego łączenia kilku uziemianych części.

6.4. Montaż

6.4.1. Montaż rozdzielnic i urządzeń elektroenergetycznych

Przed przystąpieniem do montażu rozdzielnic przykręcanych na konstrukcjach wsporczych dostarczanych oddzielnie, należy konstrukcje te mocować do podłoża w sposób podany w dokumentacji.

Nie dopuszcza się montażu za pomocą kotew osadzonych w betonie przed stwardnieniu betonu.

Tablice rozdzielcze stojące należy ustawiać następująco:

- w przypadku ustawienia urządzenia na kształtownikach, związanych z podłożem w toku prac budowlanych, przykręcić do nich ramę dolną urządzenia,
- w przypadku ustawiania urządzenia bezpośrednio na podłożu, w którym zostały wykonane zagłębienia pod kotwy, umieścić śruby kotwiące w przewidzianych do tego celu otworach w konstrukcji urządzenia, założyć podkładki i nakrętki, a następnie zalać śruby betonem; po stwardnieniu betonu nakrętki na śrubach kotwiących należy dokręcić do oporu,
- w przypadku ustawiania lekkich urządzeń bezpośrednio na podłożu, przewidywanych do mocowania za pomocą kołków rozporowych, należy po ustawieniu urządzenia w miejscu przeznaczenia oznaczyć punkty osadzenia kołków; po usunięciu urządzenia wywiercić otwory, założyć kołki i umocować urządzenia po ponownym ustawieniu na właściwym miejscu,
- w przypadku, gdy urządzenie jest dostarczane w zestawach transportowych, należy wszystkie zestawy ustawić na miejscu i połączyć śrubami ich konstrukcje.

Urządzenia przeznaczone do montażu przyściennego, naściennego oraz wnękowego należy przykręcić do konstrukcji lub kotew zamocowanych w podłożu. Urządzenia skrzynkowe, dostarczane na miejsce montażu wraz z przykręconą do nich konstrukcją nośną, należy wstawić w przygotowane otwory w podłożu i zalać betonem; przed zalaniem otworów betonem urządzenia należy unieruchomić w sposób pewny i bezpieczny,

Po ustawieniu urządzenia należy zainstalować aparaty i urządzenia zdjęte na czas transportu i dostarczone w oddzielnych opakowaniach, dokręcić w sposób pewny wszystkie śruby i wkręty w połączeniach elektrycznych i mechanicznych, założyć osłony zdjęte na czas montażu.

Przeprowadzać montaż urządzeń zgodnie z wytycznymi producenta i Polskimi Normami. Należy wykonać niezbędne połączenia ochronne w sposób pewny i trwały. Stosować przewody ochronne oznaczone kombinacją barw żółtej i zielonej. Wraz z urządzeniem należy dostarczyć kartę gwarancyjną urządzenia, protokoły i świadectwa badań i pomiarów.

6.4.2. Montaż instalacji.

Dokonywać montażu instalacji powinien wykwalifikowany personel z zastosowaniem właściwych materiałów.

Montaż drabinek kablowych powinien nastąpić po etapie trasowania uwzględniającego konstrukcję budynku oraz bezkolizyjność z innymi instalacjami. Trasa powinna być prosta umożliwiająca konserwację i rozbudowę. Trasy powinny być prowadzone w liniach poziomych i pionowych. Konstrukcje wsporcze i uchwyty przewidziane do ułożenia na nich instalacji elektrycznych oraz sprzęt i osprzęt instalacyjny, powinny być zamocowane do podłoża w sposób trwały, uwzględniając warunki lokalne i technologiczne.

Przejścia przewodów i kabli przez stropy i ściany oddzieleń pożarowych uszczelnić masami ochronnymi o odporności ogniowej co najmniej takiej jak odporność przegrody.

Przewody powinny być oznaczone zgodnie z PN390/E305023.

Wykonanie połączeń między przewodami oraz między przewodami i innym wyposażeniem dokonać w taki sposób, aby był zapewniony bezpieczny i pewny styk. Po ułożeniu kabli przejścia przewodów przez przegrody oddzieleń przeciwpożarowych, należy uszczelnić i zabezpieczyć do odporności ogniowej przegrody, lecz nie mniej niż EI 60.

Elementy wyposażenia instalować tak, aby nie zostały pogorszone projektowane warunki chłodzenia.

Elementy wyposażenia mogące spowodować wzrost temperatury lub powstanie łuku elektrycznego powinny być umieszczone lub osłonięte tak, aby nie powstało ryzyko zapalenia materiałów palnych. W przypadku, gdy temperatura jakiegokolwiek odsłoniętej części wyposażenia może spowodować poparzenie ludzi, części te należy umieścić lub osłonić tak, aby uniemożliwić przypadkowy kontakt z nimi.

Instalacja elektryczna powinna być wykonana tak, aby nie występowało wzajemne szkodliwe oddziaływanie między tą instalacją, a innymi instalacjami nieelektrycznymi stanowiącymi wyposażenie obiektu.

Urządzenia odłączające powinny być zainstalowane w sposób zapewniający odłączenie instalacji elektrycznej, obwodów lub poszczególnych aparatów, gdy jest to wymagane ze względu na konserwację, sprawdzenie, wykrycie uszkodzenia lub naprawę.

Wyposażenie elektryczne powinno być zainstalowane i rozmieszczone tak, aby zapewnić do niego dostęp, gdy jest to niezbędne, tj.:

- odpowiednią przestrzeń dla umożliwienia montażu oraz wykonania przewidywanych zmian i wymiany poszczególnych części wyposażenia,
- dostęp obsługi do wyposażenia w celu sprawdzenia, przeglądu, konserwacji i napraw.

Wszystkie elementy wyposażenia elektrycznego powinny być dobrane do maksymalnych zastosowanych napięć roboczych (wartość skuteczna dla prądu przemiennego), jak również do mogących wystąpić przepięć.

Wszystkie elementy wyposażenia elektrycznego powinny być dobrane z uwzględnieniem maksymalnych prądów roboczych (wartość skuteczna prądu przemiennego), które mogą wystąpić w normalnych warunkach eksploatacji oraz z uwzględnieniem prądów mogących wystąpić w warunkach zakłóceń w określonym czasie, podczas którego może być spodziewany przepływ prądu przetężeniowego.

Wszystkie elementy wyposażenia powinny być dobrane tak, aby były zabezpieczone przed wszelkimi oddziaływaniami oraz warunkami otoczenia i środowiska, na które mogą być narażone. Gdy w przypadku pojawienia się niebezpieczeństwa zaistnieje konieczność natychmiastowego wyłączenia zasilania, urządzenie wyłączające powinno być łatwo dostępne i odpowiednio oznaczone w celu szybkiego jego uruchomienia.

Przewody elektryczne układać w sposób podany w Dokumentacji Projektowej:

- podtynkowo
- natynkowo w listwach i rurkach instalacyjnych
- nad sufitami podwieszanymi na drabinkach i korytkach kablowych
- w rurach ochronnych PVC

Montaż aparatów, wyłączników, przełączników w miejscach podanych w Dokumentacji Projektowej.

Przewiduje się montaż tych urządzeń natynkowo i podtynkowo.

6.4.3. Instalacje odbiorcze wewnętrzne sposób układania

- Instalacje odbiorcze w korytarzach należy prowadzić w korytkach kablowych w przestrzeni międzysufitowej,
- Wydzielone instalacje gniazd wtyczkowych dedykowanych należy w pokojach biurowych prowadzić w kanałach instalacyjnych dzielonych, wspólnych z instalacjami niskoprądowymi,
- W pomieszczeniach suchych należy stosować osprzęt łącznikowy w obudowie zwykłej otwartej.
- W pomieszczeniach wilgotnych należy stosować łączniki w obudowie szczelnej zamkniętej.
- Konstrukcje wsporcze i uchwyty przewidziane do montażu drabinek i korytek kablowych należy mocować do podłoża w sposób trwały, uwzględniając warunki technologiczne, w jakich będzie pracowała dana instalacja.
- Na zainstalowanych konstrukcjach i uchwytach należy układać przewody wielożyłowe i kable w zależności od wymagań określonych w projekcie.

- Odległości pomiędzy miejscami zamocowania lub podwieszania przewodów lub kabli nie mogą przekraczać 0,4m dla przewodów wielożyłowych i kabli przy zawieszeniu poziomym lub pochyłym pod kątem do 30°.
- Rozmieszczenie punktów zamocowań powinno być takie, aby odległości między nimi ze względów estetycznych były jednakowe.
- Przy mocowaniu do podłoża konstrukcji wsporczych, na których będą mocowane korytka lub drabinki, należy uwzględnić nośność tych konstrukcji, aby były spełnione wymagania wytrzymałości mechanicznej ciągów instalacyjnych.
- Łączenie ze sobą odcinków prostych korytek lub drabinek kablowych należy wykonać za pomocą łącznika przykręconego śrubami M6 z łbem półkolistym (łeb wewnątrz korytka) lub inny sposób podany przez producenta. Przy występowaniu w ciągu komunikacyjnym elementów rozgałęźnych (w miejscach zmiany kierunku trasy) należy pod tymi elementami instalować dodatkowe podpory.
- Miejsca przecięć korytek należy zabezpieczyć przed korozją.
- Używać tylko prefabrykowanych elementów tras kablowych
- Korytka do podpory należy mocować przesuwnie, umożliwiając ruch korytka wzdłuż trasy.
- Przewody w ciągach poziomych należy układać luźno na dnie korytek, bez mocowania).
- Grupy przewodów można łączyć w wiązki opaskami.
- Instalacja na uchwytach należy układać tam, gdzie nie można stasować drabinek i korytek kablowych a istnieją warunki do mocowania uchwytów do konstrukcji budynku.
- Odległości między uchwytami nie powinny być większe od:
  - 0,5 m dla przewodów wielożyłowych,
  - 1,0 m dla kabli.
- Rozstawienie uchwytów kablowych powinno być jednakowe, a uchwyty powinny znajdować się w pobliżu sprzętu, do którego dany przewód jest wprowadzany.
- Kanały kablowe należy montować tak, aby ciągi przebiegały po liniach równoległych lub prostopadłych do podłogi.
- Kanały ściennie kablowe poziome należy mocować na wysokości 10cm nad poziomem podłogi.
- Nad kanałami należy instalować gniazdzka wtyczkowe ogólnego przeznaczenia i dedykowane.
- Otwory mocujące w podstawie kanału kablowego powinny być rozstawione w odległości nie większej niż 660mm.
- Instalacje poziome pod tynkiem należy układać w przygotowanych bruzdach na wysokości 30cm poniżej poziomu sufitu.
- Przejścia przez ściany stropy muszą być chronione przed uszkodzeniami w przepustach rurowych (osłonowych).

- Przejścia kabli i przewodów przez ściany i stropy należy uszczelnić zaprawą ognioodporną, posiadającą ważną aprobatę odpowiedniej jednostki certyfikującej, o odporności ogniowej nie mniejszej niż dany stop lub dana ściana, przez którą wykonano przepust,
- Zabrania się kucia bruzd, przebić i przepustów w betonowych elementach konstrukcyjno-budowlanych,
- Przejścia przez ściany należy wykonywać w taki sposób, aby rurę można było wyginać łagodnymi łukami o promieniu nie mniejszym niż 20 średnic danej rury.
- Instalacje wtykowe należy układać przewodami wtykowymi. Dopuszcza się stosowanie przewodów wielożyłowych płaskich.
- Łuki i zgięcia przewodów powinny być łagodne.
- Do puszek wprowadzać tylko te przewody, które wymagają łączenia w puszcze, pozostałe przewody należy prowadzić obok puszek.
- Przed tynkowaniem końce przewodów należy ukryć w puszcze, a puszki zabezpieczyć przed zatynkowaniem. Warstwa tynku powinna mieć grubość, co najmniej 5mm.
- Zabrania się układania przewodów bezpośrednio na betonie, w warstwie wyrównawczej podłogi i w złączach płyt betonowych bez stosowania osłon w postaci rur.

6.4.4. Połączenia elektryczne przewodów

- Powierzchnie stykających się elementów torów prądowych oraz przekładek i podkładek metalowych, przewodzących prąd, należy dokładnie oczyścić i wygładzić.
- Zanieczyszczone styki (zaciski aparatów, przewody i pokryte powłoką metalową ogniową lub galwaniczną należy tylko zmywać odczynnikami chemicznymi i szlifować pastą polerską).
- Powierzchnie zestyków należy zabezpieczyć przed korozją,
- Połączenia należy wykonać spawaniem, śrubami, śrubami lub w inny sposób określony w projekcie technicznym. Szyny o szerokości od 120 mm łączyć przez spawanie,
- Śruby, nakrętki i podkładki stalowe powinny być pokryte galwanicznie warstwą metaliczną,
- Połączenie przewidziane do umieszczenia w ziemi należy wykonać za pomocą spawania. Wszelkie połączenia elektryczne w ziemi zabezpieczyć przed korozją, np.: przez pokrycie lakierem bitumicznym lub owinięcie taśmą,
- Śruby i wkręty do łączenia szyn oraz przewodów powinny mieć taką długość, aby po skręceniu połączenia wystawały co najmniej na wysokość 2-6 zwojów. Nie dotyczy to śrub dostarczonych przez wytwórcę wraz aparatem, jeśli zostanie zachowana wysokość śruby ok. 2-3 mm, wystającej poza nakrętkę,

6.4.5. Prace spawalnicze

- Prace spawalnicze należy prowadzić tak, aby nie zanieczyścić elementów izolacyjnych, aparatów i przewodów odpryskami roztopionego metalu,
- Prace spawalnicze należy wykonać w odległości bezpiecznej od aparatów i urządzeń zawierających olej lub odpowiednio zabezpieczyć te urządzenia i aparaty na czas przeprowadzenia tych prac

6.4.6. Montaż urządzeń rozdzielczych, oszynowania i osprzętu

- Przed przystąpieniem do montażu rozdzielnic należy sprawdzić poprawność wykonania wypoziomowania posadzki w miejscach ustawiania rozdzielnic,
  - Montaż urządzeń rozdzielczych należy przeprowadzić zgodnie z odpowiednimi instrukcjami montażu tych urządzeń,
  - Kable należy układać w sposób zapewniający szybką ich identyfikację i łatwy dostęp,
  - Odgałęzienia od szyn głównych i połączenia szyn do aparatów nie powinny powodować niedopuszczalnych naciągów i naprężeń,
  - W szynach zbiorczych sztywnych należy zastosować odpowiednie kompensatory,
  - Dla połączenia szyn i kabli należy zastosować standardowe śruby z gwintem metrycznym i z łbem sześciokątnym,
  - Najmniejsze dopuszczalne odstępy izolacyjne należy zachować zgodnie z przepisami,
  - Stosować system oznaczeń i oznaczników kabli, przewodów, aparatów i urządzeń oraz połączeń wewnętrznych rozdzielnic i szaf,
  - Kable oznakować na ich obu końcach przy pomocy specjalnych znaczników.
  - W ogólnie dostępnych instalacjach wewnętrznych należy montować aparaty zabezpieczające z pokrywami osłaniającymi części pod napięciem,
  - Aparaty zabezpieczające zainstalowane przed licznikiem należy osłonić pokrywą przystosowaną do plombowania,
  - Wszystkie aparaty należy montować w położeniu przewidzianym do pracy przez producenta,
  - Aparaty wydzielające duże ilości ciepła należy instalować w odległości co najmniej 15 – 20 mm od innych aparatów,
  - Wykonać (opisać) oznaczniki na przewodach i oznaczenia na listwach,
  - Wykonać połączenie części metalowych obudów i konstrukcji z przewodem ochronnym PE,
- #### **6.4.7. Instalacje oświetleniowe**
- Oświetlenie awaryjne powinno włączać się samoczynnie po zaniku oświetlenia podstawowego,

- Liczba, rozmieszczenie i konstrukcja opraw oświetleniowych powinna spełniać odpowiednie parametry: natężenia oświetlenia, równomierności oświetlenia, stopnia zabezpieczenia przed olśnieniem,
- Do obwodu oświetleniowego danej fazy należy przyłączyć nie więcej niż 30 opraw z lampami fluorescencyjnymi.
- Oprawy zamocowane na zewnątrz pomieszczeń i w pomieszczeniach innych niż suche powinny być mocowane w odległości większej niż 250 cm od powierzchni podłoża.
- Przewody opraw oświetleniowych należy łączyć za pomocą złączy z przewodami wypustów.
- Dopuszcza się przyłączanie opraw oświetleniowych przelotowo pod warunkiem zastosowania złączy przelotowych.

6.4.8. Instalacje w wykonaniu szczelnym

- Przy wykonaniu szczelnym wszystkie podejścia do sprzętu, osprzętu, odbiorników i urządzeń należy uszczelniać za pomocą dławic.
- Średnice dławic i otworów uszczelniających pierścieni powinny być dostosowane do średnicy zewnętrznej przewodu lub kabla.
- Powłokę przewodu lub kabla uciąć równo z wewnętrzną ścianką obudowy sprzętu, osprzętu, aparatu lub odbiornika, do którego wprowadzany jest przewód.
- Po dokręceniu dławic, uszczelnić je dodatkowo.
- Stosować sprzęt i osprzęt natynkowy w wykonaniu szczelnym (o stopniu ochrony IP 55)

6.4.9. Montaż sprzętu i osprzętu

- Należy stosować następujący osprzęt instalacyjny: rozgałęźniki, puszk instalacyjne, wyłączniki i przełączniki, łączniki oświetlenia, gniazda wtyczkowe, wtyczki do mocowania na stałe, gniazda bezpiecznikowe, skrzynki (obudowy) rozdzielcze, przyciski sterownicze,
- Instalowanie gniazd wtyczkowych i łączników w pomieszczeniach powinno być zgodne z technologią wykonania instalacji (systemem instalacyjnym) w danym pomieszczeniu,
- Łączniki oświetlenia należy instalować na wysokości 1,4m od podłogi, przy drzwiach, do strony klamki (odległość łącznika od otworu ościeżnicy powinna wynosić nie więcej niż 20 cm),
- W pomieszczeniach, gdzie instalacja jest wykonywana w listwach przypodłogowych, sprzęt był instalowany bezpośrednio obok listwy, z zachowaniem poniższych zasad:
  - W systemie listwowym trzeba stosować sprzęt (gniazda) w wykonaniu natynkowym,
  - Gniazda wtyczkowe należy mocować tuż nad listwami ułożonymi w obrębie podłogi,
  - Gniazda wtyczkowe należy mocować do podłoża za pośrednictwem kołków rozporowych,

- Mocowanie bezpośrednio sprzętu niehermetycznego do podłoża palnych należy wykonać na podkładkach blaszanych, znajdujących się pod całą powierzchnią danego sprzętu,
- W pomieszczeniach, w których instalacja jest wykonana w innej technologii niż listwowa, gniazda umieszcza się na wysokości 0,3m nad podłogą, z wyjątkiem kuchni, gdzie gniazda wtyczkowe należy umieścić nad blatami stołów na wysokości 1,1m nad poziomem podłogi oraz w toaletach, gdzie gniazda wtyczkowe należy umieścić na wysokości 1,4m nad podłogą,
- Sprzęt i osprzęt należy zamocować do podłoża w sposób zapewniający jego pewne, trwałe i bezpieczne osadzenie (najczęściej przez przykręcenie).

6.4.10. Instalacja ochrony od porażen

Do ochrony od porażen należy zastosować w modernizowanym obiekcie urządzenia ochronne zapewniające samoczynne wyłączenie napięcia, które będzie realizowane przez:

- Urządzenia ochronne przetężeniowe (wyłączniki z wyzwalaczami nadprądowymi, bezpieczniki z wkładkami topikowymi),
- Wyłączniki ochronne różnicowoprądowe,

Wprowadzone krótkie czasy wyłączenia spowodowały konieczność doboru ww. urządzeń na podstawie charakterystyk czasowo-prądowych tych urządzeń. Ochroną objęto: rozdzielnice, gniazda wtyczkowe jedno i trójfazowe, korytka, drabinki kablowe, metalowe konstrukcje tablic rozdzielczych i sterowniczych, oprawy oświetleniowe. Przewody ochronne należy prowadzić razem z przewodami roboczymi. Przewodów ochronnych nie wolno zabezpieczać ani przerywać wyłącznikami. Gniazda wtyczkowe jednofazowe stosować typu 2x16A/Z, a trójfazowe typu 3P+N+Z w obudowie izolacyjnej. Przewody ochronne instalacji należy przyłączyć w tablicach rozdzielczych do przewodu ochronnego w linii zasilającej i sprowadzić do szyny ochronnej (PE) w rozdzielniach głównych. Przewody ochronne powinny być barwy żółto-zielonej. Przewód ochronny PE z głównych rozdzielnic należy sprowadzić do głównego połączenia wyrównawczego.

Skuteczność ochrony należy sprawdzić wykonując pomiary.

6.4.11. Instalacja odgromowa

- Zaprojektowaną sieć zwodów niskich (5-7cm) należy wykonać w sposób trwały, przy czym odległość zwodu od pokrycia dachu niepalnego lub trudno zapalnego nie może być mniejszy niż 2 cm,
- Wszystkie elementy budowlane nie przewodzące, znajdujące się na powierzchni dachu (kominy, ściany przeciwpożarowe itp.) należy wyposażyć w zwody i połączyć z siatką zwodów niskich zamocowanych na powierzchni dachu,
- Do zwodów instalacji piorunochronnej stosować pręt stalowy ocynkowany FeZn 8mm.
- Wszystkie metalowe części budynku, znajdujące się nad powierzchnią dachu (kominy, wyciągi, bariery, ławy kominowe itp.), należy połączyć z najbliższym zwodem lub przewodem odprowadzającym,
- Należy unikać prowadzenia zwodów nad wylotami kominów,

- Zaleca się jednakową odległość między przewodami odprowadzającymi wokół obwodu obiektu,
- Zaleca się usytuowanie przewodów odprowadzających w pobliżu każdego narożnika obiektu,
- Przewody odprowadzające należy prowadzić w rurkach instalacyjnych niepalnych ułożonych w warstwie ocieplenia pod zewnętrzną elewacją obiektu,
- Przewody odprowadzające odległe mniej niż 2m od wejść do budynku należy osłonić rurą winidurową o grubości ścianki min. 5mm na wysokości do 0,5m pod powierzchnią podłoża do 2m nad powierzchnią podłoża,
- Odległość pomiędzy uziemieniem fundamentowym instalacji piorunochronnej, a linią kablową nie powinna być mniejsza niż 0,75m dla kabli telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych o napięciu znamionowym do 1kV,
- Jeżeli zachowanie wymaganego odstępu jest niemożliwe, należy w miejscu zbliżenia ułożyć przegrodę izolacyjną (niehigroskopijną) o grubości co najmniej 5 mm (np.: płyta lub rura PCV) tak, aby najmniejsza odległość pomiędzy uziomem a kablem, mierzona w ziemi wokół przegrody nie była mniejsza niż 1m.

6.4.12. Ekwipotencjalizacja

- Połączenia wyrównawcze należy wykonać na poziomie ziemi lub części podziemnej obiektu budowlanego, łącząc z główną szyną uziemiającą obiektu: uziom wraz z instalacją piorunochronną, wszystkie wprowadzone do obiektu instalacje metalowe, metalowe konstrukcje obiektu budowlanego, powłoki i osłony metalowe kabli oraz przewodów, przewody ochronne PE instalacji elektrycznej,
- Występujące w ciągach konstrukcji metalowych wstawki izolacyjne należy mostkować dodatkowymi połączeniami wyrównawczymi,
- Połączenia wyrównawcze, które nie mogą mieć galwanicznych połączeń z innymi instalacjami należy wykonać za pomocą ograniczników przepięć, instalacje odgromowe i inne metalowe instalacje łączone z urządzeniami elektrycznymi, na których w stanie awaryjnym może wystąpić napięcie np. obudowy metalowe urządzeń, należy objąć stosowanym w obiekcie systemem ochrony przeciwporażeniowej przed dotykiem pośrednim
- Instalacje telekomunikacyjne wykonane przy użyciu przewodu lub kabla o powłoce metalowej, należy powłokę metalową połączyć z główną szyną uziemiającą obiektu,
- Dla pomieszczenia serwerowni należy wykonać osobne uziemienie.

6.4.13. Ochrona przed przepięciami atmosferycznymi i łączeniowymi

- Ochronę przed przepięciami atmosferycznymi i łączeniowymi wykonać przez zastosowaniem ograniczników przepięć oraz poprawne wykonanie połączeń wyrównawczych,

- Ograniczniki przepięć należy instalować w rozdzielnicach głównej i w rozdzielnicach obwodowych, stosując ochronę odpowiednią do występującej strefy zagrożenia,
- Ograniczniki powinny być włączone pomiędzy każdy przewód fazowy i uziom oraz pomiędzy przewód neutralny i uziom,
- Przewody uziemiające ograniczników przepięć powinny być krótkie (do 0,5 m), a ich przekrój nie mniejszy niż 10mm² Cu,
- Urządzenia odbiorcze szczególnie wrażliwe na uszkodzenia w wyniku przepięć powinny być chronione indywidualnie poprzez zastosowanie ochronników w gniazdkach wtyczkowych bezpośrednio zasilających dane urządzenie

7. Kontrola, badania i odbiór wyrobów i robót budowlanych

Kontroli jakości wykonywanych robót należy dokonać poprzez porównanie wykonania z dokumentacją projektową oraz Warunkami technicznymi wykonania i odbioru instalacji elektrycznych oraz Warunkami jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Wykonawca jest obowiązany przedstawić organowi kontrolującemu (Komisji Odbioru) dokumenty potwierdzające, że zastosowane materiały i urządzenia mają aktualne świadectwa homologacji i podać ich numery wg rejestru. Na wykonawcy ciąży obowiązek sprawdzenia, czy instalowane kable miedziane nie są załamywane, zgniecione albo w inny sposób odkształcone lub uszkodzone. Wykonawca powinien posiadać autoryzacje producenta dostarczanych materiałów.

7.1. Kontrola jakości robót

Sprawdzenie zgodności polega na porównaniu wykonywanych bądź wykonanych robót z Dokumentacją

Projektową oraz na stwierdzeniu wzajemnej zgodności na podstawie oględzin i pomiarów;

Przed przystąpieniem do badania, Wykonawca powinien z co najmniej 7 dniowym wyprzedzeniem powiadomić Inspektora Nadzoru o rodzaju i terminie badania.

7.2. Czynności przed przystąpieniem do robót

Przed przystąpieniem do robót, Wykonawca powinien przekazać Inspektorowi Nadzoru wszystkie świadectwa jakości i atesty stosowanych materiałów. Materiały bez tych dokumentów nie mogą być zainstalowane.

7.3. Instalacja elektryczna wewnętrzna

Kontrola jakości wykonania instalacji powinna obejmować:

- zgodność zastosowanych do wbudowania wyrobów i zainstalowanych urządzeń z dokumentacją techniczną, normami i certyfikatami;
- poprawność wykonania przejść przewodów przez stropy i ściany;
- prawidłowość wykonania połączeń przewodów;
- ciągłość przewodów ochronnych, w tym głównych i dodatkowych połączeń wyrównawczych;

- rezystancji izolacji instalacji elektrycznej – wykonać dla każdego obwodu oddzielnie od strony zasilania;
- skuteczności działania zabezpieczeń i środków ochrony od porażenia prądem elektrycznym;
- pomiar prądów upływowych;
- ochrony przez oddzielenie od siebie obwodów;
- próbę biegunowości;
- próbę wytrzymałości elektrycznej;
- próbę działania;
- poprawność ochrony przed pożarem i skutkami cieplnymi;
- spadku napięcia;
- sprawdzenia załączania punktów świetlnych, kontrola źródeł światła, natężenia oświetlenia w poszczególnych pomieszczeniach;
- sprawdzenie zgodności podłączenia urządzeń (gniazd wtyczkowych, opraw, silników itp.);
- prawidłowość zamontowania urządzeń w dostosowaniu do warunków środowiskowych i warunków pracy w miejscu ich zainstalowania;
- prawidłowość umieszczenia schematów, tablic ostrzegawczych oraz innych informacji;
- spełnienia dodatkowych zaleceń projektanta lub Inspektora Nadzoru, wprowadzonych do dokumentacji technicznej.

W przypadku, gdy wynik którejkolwiek próby jest niezgodny z normą, to próbę lub próby poprzedzające, jeżeli mogą mieć wpływ na wynik, należy powtórzyć po usunięciu przyczyny niezgodności.

7.4. Badania po wykonaniu robót

Odbioru technicznego wykonanych prac dokonuje komisja, w skład której wchodzi przedstawiciele: inwestora, projektanta, nadzoru ze strony firmy patronującej dostawę sprzętu oraz specjaliści zatrudnieni do wykonywania pomiarów.

Dokumentacja powykonawcza i pomiary muszą odzwierciedlać stan istniejący po wykonaniu robót.

Dokumentacja musi zawierać certyfikaty dotyczące zastosowanych materiałów, urządzeń i osprzętu oraz protokoły wykonania badań i pomiarów.

7.5. Rodzaje odbiorów robót

W zależności od ustaleń, roboty podlegają następującym etapom odbioru:

- odbiorowi robót zanikających i ulegających zakryciu,
- odbiorowi częściowemu,

- odbiorowi ostatecznemu,
- odbiorowi pogwarancyjnemu.

7.6. Prowadzenie robót i odbiór robót zanikających, ulegających zakryciu

- Należy uwzględnić, że prowadzenie robót jest w obiekcie funkcjonującym a zatem obowiązują przepisy o prowadzeniu robót głośnych i uciążliwych dla przebywających w budynku. Wszelkie tego typu prace muszą być zgłoszone z 3 dniowym wyprzedzeniem do kierownictwa budowy i za każdym razem muszą uzyskać akceptację.
- Odbiór robót zanikających i ulegających zakryciu polega na finalnej ocenie ilości i jakości wykonywanych robót, które w dalszym procesie realizacji ulegną zakryciu. Odbiór robót zanikających i ulegających zakryciu będzie dokonany w czasie umożliwiającym wykonanie ewentualnych korekt i poprawek bez hamowania ogólnego postępu robót. Odbioru robót dokonuje Inspektor Nadzoru Budowlanego z ramienia Inwestora. Gotowość danej części robót do odbioru zgłasza Wykonawca wpisem do dziennika budowy i jednoczesnym powiadomieniem Inwestora. Odbiór będzie przeprowadzony niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni od daty zgłoszenia wpisem do dziennika budowy i powiadomienia o tym fakcie Inwestora. Jakość i ilość robót ulegających zakryciu ocenia Inwestor na podstawie dokumentów zawierających komplet wyników badań w oparciu o przeprowadzone pomiary, w konfrontacji z dokumentacją projektową i uprzednimi ustaleniami.

8. Wymagania dotyczące przedmiaru i obmiaru robót

W trakcie realizacji inwestycji wykonawca robót jest zobowiązany do przekazania zamawiającemu częściowych lub końcowych obmiarów robót, ze szczególnym uwzględnieniem robót zanikających (roboty, których weryfikacja w zakresie ilości i jakości po zabudowaniu nie będzie możliwa).

9. Odbiór robót budowlanych

9.1. Ustalenia ogólne dotyczące odbioru robót

Odbiorom podlegają wszystkie prace i urządzenia związane z wykonaniem danej instalacji.

Odbiór każdego etapu powinien być potwierdzony wpisem do dziennika budowy. Odbioru dokonuje Inspektor Nadzoru na podstawie zgłoszenia Wykonawcy.

Odbiór techniczny urządzeń następuje po zakończeniu montażu i przeprowadzeniu prób i pomiarów. Ma to na celu stwierdzenie czy urządzenie jest wykonane zgodnie z projektem, nadaje się do eksploatacji i osiąga zakładane parametry.

9.2. Sprawdzenie kompletności wykonanych prac

Celem sprawdzenia kompletności wykonanych prac jest wykazanie, że w pełni wykonano wszystkie prace związane z montażem instalacji oraz stwierdzenie zgodności ich wykonania z projektem oraz z obowiązującymi przepisami i zasadami technicznymi.

W ramach tego etapu prac odbiorowych należy przeprowadzić następujące działania:

- Porównanie wszystkich elementów wykonanej instalacji ze specyfikacją projektową, zarówno w zakresie materiałów, jak i ilości oraz, jeśli jest to konieczne, w zakresie właściwości i części zamiennych;
- Sprawdzenie zgodności wykonania instalacji z obowiązującymi przepisami oraz z zasadami technicznymi;
- Sprawdzenie dostępności dla obsługi instalacji ze względu na działanie, czyszczenie i konserwację;
- Sprawdzenie czystości instalacji;
- Sprawdzenie zabezpieczeń antykorozyjnych konstrukcji montażowych i wsporczych;
- Sprawdzenie kompletności i poprawności oznakowania instalacji;
- Sprawdzenie kompletności dokumentów niezbędnych do eksploatacji instalacji (certyfikaty, atesty, dopuszczenia, protokoły z pomiarów, protokoły z testów, itp.).

9.3. Wykaz dokumentów inwentarzowych

- Rysunki powykonawcze w uzgodnionej skali (kolorowe o ile wymaga tego ich zawartość), kolorem czerwonym nanieść zmiany wprowadzone na budowie potwierdzone przez Inspektora Nadzoru.
- Schematy instalacji uwzględniające elementy wyposażenia regulacji automatycznej;
- Schematy połączeń elektrycznych (oprzewodowania odbiorników);
- Dokumenty dopuszczające do stosowania w budownictwie zainstalowanych urządzeń i elementów (w tym certyfikaty bezpieczeństwa);
- Raport wykonawcy instalacji dotyczący nadzoru nad montażem (książka budowy).

9.4. Dokumenty dotyczące eksploatacji i konserwacji

- Raport potwierdzający prawidłowe przeszkolenie służb eksploatacyjnych w zakresie obsługi instalacji w budynku;
- Podręcznik obsługi i wyszukiwania usterek;
- Instrukcje obsługi wszystkich elementów składowych instalacji;
- Zestawienie części zamiennych zawierające wszystkie części podlegające normalnemu zużyciu w eksploatacji;
- Wykaz elementów składowych wszystkich urządzeń regulacji automatycznej (czujniki, urządzenia sterujące, regulatory, styczniki, wyłączniki);
- Dokumentacja związana z oprogramowaniem systemów regulacji automatycznej.

9.5. Pomiary kontrolne

Celem pomiarów kontrolnych jest potwierdzenie, iż instalacja osiąga parametry projektowe i wielkości zadane zgodnie z wymaganiami.

Przed przystąpieniem do pomiarów kontrolnych Wykonawca zobowiązany jest przedłożyć protokoły z pomiarów instalacji potwierdzone przez Inspektora Nadzoru. Wyniki pomiarów powinny mieścić się w dopuszczalnych granicach błędu.

Zakres pomiarów kontrolnych należy wykonać zgodnie z przywołaną i obowiązującą normą.

W przypadku pomiarów kontrolnych i kontroli działania instalacji jest często konieczne wielokrotne powtarzanie tej samej procedury w różnych punktach instalacji i pomieszczeń. W celu zmniejszenia związanej z tym pracochłonności dopuszcza się stosowanie sprawdzenia wyrzykowego. Zakres ilościowy kontroli działania i pomiarów kontrolnych powinien być ustalony przez Inspektora Nadzoru w porozumieniu z Projektantem.

Pomiary powinny być wykonywane tylko przez osoby posiadające odpowiednią wiedzę i doświadczenie.

Przed rozpoczęciem pomiarów kontrolnych należy określić położenie punktów pomiarowych, uzgodnić metody pomiarów i rodzaj przyrządów pomiarowych, a informacje te podać w dokumentach odbiorowych.

Tryb pracy instalacji lub jej części składowej powinien w czasie pomiarów odpowiadać uzgodnionym warunkom.

W przypadku braku możliwości uzyskania uzgodnionych warunków powinna istnieć możliwość określenia odpowiednich parametrów w warunkach projektowych, np. poprzez przeliczenie parametrów w warunkach pomiarowych na warunki projektowe.

Sprawdzenie kompletności instalacji powinno być przeprowadzone na podstawie zestawienia zainstalowanych urządzeń i ich wymagań technicznych (specyfikacji urządzeń i elementów instalacji). Jeśli wymagania techniczne poszczególnych urządzeń są przedmiotem umowy, zestawienie to powinno odpowiadać tym wymaganiom.

Wykonawca przedstawi potwierdzenie, iż urządzenia spełniają wymagania dotyczące poziomu hałasu.

W przypadku niezgodności z wymaganiami urządzeń standardowych Wykonawca zaproponuje urządzenia alternatywne oraz /lub sprzęt do ograniczania hałasu, udowadniając w ten sposób, iż możliwe jest spełnienie wymaganych poziomów.

Jeśli jest to wymagane w jakichkolwiek specyfikacjach urządzeń, należy przeprowadzić testy potwierdzające zgodność z kryteriami jakościowymi / sprawnościowymi określonymi w niniejszej części. Koszty testów pokryje Wykonawca.

9.6. Badania odbiorcze instalacji elektrycznych

- Każda instalacja elektryczna w budynku powinna być poddana szczegółowym oględzinom i próbom, obejmującym niezbędny zakres pomiarów, w celu sprawdzenia czy spełnia wymagania dotyczące ludzi, zwierząt i mienia przed zagrożeniami,

- Badania odbiorcze powinna przeprowadzić komisja składająca się z co najmniej dwóch osób, dobrze znających wymagania stawiane instalacjom elektrycznym,
- Podstawowy zakres pomiarów o prób obejmuje:
  - Sprawdzenie ciągłości przewodów ochronnych, w tym głównych i dodatkowych (miejscowych) połączeń wyrównawczych,
  - Pomiar rezystancji izolacji instalacji elektrycznych,
  - Sprawdzenie ochrony przez oddzielenie od siebie obwodów,
  - Pomiar rezystancji izolacji ścian i podłogi,
  - Pomiar rezystancji izolacji kabli,
  - Pomiar rezystancji uziemienia oraz rezystywności gruntu,
  - Pomiar prądów upływowych,
  - Sprawdzenie biegunowości,
  - Sprawdzenie samoczynnego wyłączenia zasilania,
  - Sprawdzenie działania urządzeń ochronnych różnicowoprądowych,
  - Sprawdzenie wytrzymałości elektrycznej,
  - Przeprowadzenie prób działania,
  - Sprawdzenie ciągłości galwanicznej urządzenia piorunochronnego,
  - Sprawdzenie ochrony przed spadkiem lub zanikiem napięcia.
  - Sprawdzenie skuteczności ochrony przeciwporażeniowej
- Badania odbiorcze instalacji elektrycznych mogą przeprowadzać wyłącznie osoby posiadające świadectwa kwalifikacyjne. Osoba wykonująca pomiary może korzystać z pomocy osoby nieposiadającej takiego świadectwa, pod warunkiem, że była ona przeszkolona w zakresie BHP dla prac przy urządzeniach elektrycznych. Zakres badań odbiorczych obejmuje:
  - Oględziny instalacji elektrycznych,
  - Badania (pomiary i próby) instalacji elektrycznych,
  - Próby rozruchowe,
  - Oględziny, pomiary i próby powinny być wykonywane przez oddzielne zespoły, a komisja ustala jedynie stan faktyczny na podstawie dostarczonych protokołów,
  - Protokoły badań (pomiarów i prób), sprawdzeń i odbiorów częściowych należy przedłożyć komisji w trakcie odbioru,

- Komisja może być jednocześnie wykonawcą oględzin, badań i prób, z tym, że z badań i prób powinny zostać wykonane oddzielne protokoły,
- Po zakończeniu badań odbiorczych komisja sporządza protokół końcowy. Protokół należy przedłożyć do odbioru końcowego budynku (instalacji elektrycznych w budynku). Protokół ten powinien zawierać następujące dane:
  - Numer protokołu, miejscowość i datę sporządzenia,
  - Nazwę i adres obiektu,
  - Imiona i nazwiska członków komisji oraz stanowiska służbowe,
  - Ocenę wyników badań odbiorczych,
  - Decyzję komisji odbioru o przekazaniu (lub nieprzekazaniu) obiektu do eksploatacji,
  - Ewentualne uwagi i zalecenia komisji,
  - Podpisy członków komisji, stwierdzające zgodność ustaleń zawartych w protokole,

9.7. Warunki przekazania instalacji elektrycznych do eksploatacji

- Instalacja i urządzenia elektryczne mogą być przyjęte do eksploatacji po stwierdzeniu:
- Kompletności dokumentacji technicznej powykonawczej,
- Gotowości instalacji i urządzeń elektrycznych do eksploatacji zgodnie z wymaganiami ustalonymi w założeniach do wykonania projektu budowlanego i w projekcie wykonawczym,
- Przygotowania instalacji urządzeń elektrycznych do pracy zgodnie z określonymi warunkami technicznymi w odniesieniu do budynków i urządzeń,
- Przygotowania instalacji i urządzeń elektrycznych do pracy zgodnie z wymaganiami BHP, pożarowymi i ochrony środowiska,
- Uzyskania pozytywnych wyników prób i pomiarów parametrów technicznych instalacji i urządzeń elektrycznych.
- Poprawnej pracy poszczególnych odcinków instalacji elektrycznej i urządzeń elektrycznych,
- Spełnienia warunków sanitarnych i bytowych,
- Ostatecznym dokumentem potwierdzającym przyjęcie instalacji i urządzeń elektrycznych w budynku jest protokół przyjęcia, po ustaleniu, że nie zawiera ona żadnych braków i usterek. Protokół przyjęcia powinien zostać podpisany przez właściciela lub zarządcę przyjmującego instalację i urządzenia elektryczne w budynku,
- Przekazanie obiektu do eksploatacji nie zwalnia wykonawcy od usunięcia ewentualnych wad i usterek stwierdzonych przy odbiorze końcowym oraz istotnych usterek zgłoszonych przez użytkownika w okresie trwania rękojmi, tj.: w okresie gwarancyjnym,
- Termin usunięcia wad i usterek w ramach rękojmi wyznacza inwestor w porozumieniu z wykonawcą.

- W przypadku niedotrzymania przez wykonawcę budowy (robot) zobowiązań wynikających z rękojmi, zamawiający ma prawo do odszkodowania i do stosowania kar umownych.

10. Rozliczenie robót

Cena jednostkowa uwzględnia:

- zakup i dostarczenie niezbędnych urządzeń i materiałów
- wykonanie niezbędnych rusztowań i pomostów
- montaż urządzeń i przewodów instalacyjnych
- rozbiórkę niezbędnych rusztowań i pomostów
- oczyszczenie stanowiska pracy i usunięcie, będących własnością Wykonawcy, materiałów rozbiórkowych
- wykonanie badań i pomiarów kontrolnych

11. Dokumenty odniesienia

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane;
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie ;
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 roku w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego ;
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej.
- Norma N SEP-E-004:2014. Elektroenergetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe. Projektowanie i budowa;
- Norma N SEP-E-005:2013 Dobór przewodów elektrycznych do zasilania urządzeń, których funkcjonowanie jest niezbędne w czasie pożaru.
- Norma N SEP-E-001:2013. Sieci elektroenergetyczne niskiego napięcia. Ochrona przeciwporażeniowa;
- Norma wieloarkuszowa PN - IEC 60364. Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych;
- Norma PN-HD 60364-4-41:2017-09 Instalacje elektryczne niskiego napięcia. Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa. Ochrona przed porażeniem elektrycznym;
- Norma PN - HD 60364-5-51:2011P. Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych -- Część 5-51: Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego - Postanowienia ogólne.;
- PN - IEC 60364-5-523:2001 „Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych. Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego. Obciążalność prądowa długotrwała przewodów”
- PN - HD 60364-4-43:2012 „Instalacje elektryczne niskiego napięcia - Część 4 - 43: Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa - Ochrona przed prądem przetężeniowym”;
- Norma PN-HD 60364-5-54:2011. Instalacje elektryczne niskiego napięcia. Część 5-54: Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego. Uziemienia, przewody ochronne i przewody połączeń ochronnych.;
- Norma IEC 60287-3-1/A1:1999. Electric cables. Calculation of the current rating. Part 3-1: Section on operating conditions. Reference operating conditions and selection of cable type.;
- Norma PN - EN 1838:2013-11. Zastosowanie oświetlenia. Oświetlenie awaryjne.;

- Norma PN-EN ISO 7010:2012 Znaki bezpieczeństwa -- Ochrona przeciwpożarowa
- Norma PN-EN 12464-1:2012. Światło i oświetlenie. Oświetlenie miejsc pracy. Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach
- Norma PN-EN 12464-2:2014. Światło i oświetlenie. Oświetlenie miejsc pracy. Część 2: Miejsca pracy na zewnątrz;
- Norma PN-EN 62305:2011. Ochrona odgromowa – Część 1: Zasady ogólne;
- Norma PN - EN 62305:2012 Ochrona odgromowa – Część 2: Zarządzanie ryzykiem;
- Norma PN - EN 62305:2011 – Część 3: Uszkodzenia fizyczne obiektów i zagrożenie życia;
- Norma PN - EN 62305:2011 – Część 4: Część 4: Urządzenia elektryczne i elektroniczne w obiektach
- Norma PN-EN 61439-1:2011. Rozdzielnice i sterownice niskonapięciowe -- Część 1: Postanowienia ogólne;